Gespreksdocument (10, slot)

Door: J. Bos

De volgende samenvattende en aanvullende notities vormen het slot van deze serie artikelen naar aanleiding van het gespreksdocument van het DGK-deputaatschap ACOBB over *'de katholiciteit van de kerk'*.

1. In de artikelenserie *'Groeiende verandering'* hebben we geconstateerd dat door het kerkverband van DGK het *uitgangspunt van beleid* is verlegd van de *kenmerken* van de kerk naar de *eigenschappen* (met name de katholiciteit). De verschuivingen die we in het gespreksdocument hebben gesignaleerd, komen hiermee overeen. Dit document kan dan ook wel worden beschouwd als de *theologische onderbouwing* van de zgn. 'katholieke afslag'. Deze afslag is te typeren als een verschuiving van het handhaven van art. 29 NGB in de richting van het *denominationalisme*, waardoor het uitgangspunt van beleid dat door DGK wordt gehanteerd een 'Westminsters' karakter vertoont.[1][2]

2. Het onderwerp 'katholiciteit' was *door de GKN* op de agenda van de besprekingen tussen DGK en de GKN gezet. Naar aanleiding daarvan hebben deputaten ACOBB het gespreksdocument opgesteld, zonder dat dit tot hun instructie behoorde, en zonder dat er vooraf op synodaal niveau over was gesproken. Aangezien het gespreksdocument handelt over de leer van de kerk, is het vanwege de instemming met de inhoud ervan door de Generale Synode van Lansingerland 2018, in feite een (verkapte) leeruitspraak.

Het is in de acta van de GS[3] lastig na te gaan dat deze instemming het gespreksdocument betreft. In het verslag van de vergadering staat slechts: *Eveneens is er overeenstemming over de in het deputatenrapport verwoorde visie op de katholiciteit van de kerk* (pag. 12). Pas na enig zoekwerk blijkt deze visie de inhoud van het gespreksdocument te zijn, dat een onderdeel is van het in de acta opgenomen aanvullende deputatenrapport (pag. 216-218). Een verwijzing ernaar ontbreekt in het verslag, en ook over een inhoudelijke behandeling wordt niets vermeld. Zo is vrij onopvallend een verstrekkende verschuiving vastgelegd, zonder dat er een officieel besluit is genomen.[4]

3. In het gespreksdocument, alsmede in een GKN-gespreksdocument waarin dit onderwerp eveneens aan de orde komt, wordt gesproken over de katholieke (universele) kerk die in de plaatselijke kerk '*zichzelf presenteert*' (DGK), '*tot openbaring komt*' (GKN) en over de plaatselijke kerk die '*niet minder dan de openbaring van de universele kerk zelf*' is (GKN). Daarover schreven we in ons eerste artikel: 'Door het gebruik van deze termen wordt een min of meer zelfstandig bestaan van *'de katholieke kerk als een bovenplaatselijk overkoepelend organisme'* gesuggereerd, wat maar zo een afgezwakte variant zou kunnen zijn van de leer van de onzichtbare kerk.'[3] Inmiddels gaan we ervan uit dat dit laatste inderdaad het geval is. Ter aanvulling en onderstreping geven we het volgende citaat, van ds. I. de Wolff:
'Het is fout en allerminst naar de belijdenis om een vergadering aan een bepaalde plaats te noemen een „openbaring" van de Kerk. De Kerk komt niet ergens tot openbaring alsof ze de zichtbare verschijning van een onzichtbare zaak ware, maar de Kerk is er even werkelijk als dat ergens werkelijk een huis staat en niet de openbaring van een (onzichtbaar) huis.' ***[5]***

4. Wat in art. 27-29 NGB staat met betrekking tot de 'katholieke' en de 'ware' kerk, wordt in het gespreksdocument bij wijze van spreken 'in elkaar geschoven'. Zodoende worden de *eigenschappen* van de kerk boven de *kenmerken* gesteld.[6][1] [7] Doordat art. 29 op deze manier buitenspel is gezet, zijn deze belijdenisartikelen krachteloos geworden. Het *houvast* van art. 29 (het nauwgezet en met grote zorgvuldigheid onderscheiden welke de ware kerk is) functioneert niet meer.

Kennelijk weet men niet goed raad met art. 29 en probeert men daar op deze manier een oplossing voor te vinden. Maar zodoende zal het kerkverband van DGK eveneens oplossen, nl. in een moeras van interkerkelijkheid. Dan vervalt men, tenzij men zich van deze heilloze weg bekeert, steeds verder tot 'algemeen-christelijk' kerkgenootschap, dat niet de 'algemene, christelijke kerk' is.

5. Ten aanzien van de Westminster Confessie stelt het gespreksdocument dat er '*kritiek te oefenen valt op enkele onderdelen*'. Van welke orde die kritiek is, wordt echter in het midden gelaten. Hiermee kan eenieder uit de voeten, zowel degenen die de Westminster Confessie een gevaar voor de kerk noemen, als degenen die er slechts enkele kanttekeningen bij plaatsen. Aan de vraag waar het werkelijk om draait, nl. of deze belijdenis dwalingen bevat of niet, wordt voorbijgegaan.[8][9]

6. De huidige kerkelijke situatie in Nederland is het gevolg van de opeenvolgende reformaties die vanaf de 16e eeuw hebben plaatsgevonden, waardoor de kerk werd voortgezet, en waarbij we ons hebben afgescheiden ‘van hen die niet bij de kerk horen’. Het gespreksdocument gaat ervan uit dat er toch ‘*kerkelijke gemeenschappen, (…) die zich voluit willen houden aan de Schrift en aan de Schriftuurlijke belijdenis*’ naast elkaar blijken te kunnen bestaan, en dat ‘*het beleven van geestelijke eenheid over de ‘kerkmuren’ heen*’ mogelijk is.

Verder is het gebruik van de term ‘kerkelijke gemeenschappen’ niet in overeenstemming met de belijdenis. Het onderwerp is ‘de katholiciteit van de kerk’ en niet ‘de katholiciteit van kerkelijke gemeenschappen’. Bovendien heeft de term ‘kerkelijke gemeenschap’ een *denominationalistische* lading. Wij houden er liever aan vast dat de ‘ware kerk’ en een, zeg maar, ‘orthodoxe kerkelijke gemeenschap’ niet op hetzelfde niveau staan.

Met het aanvaarden van het gespreksdocument heeft het kerkverband van DGK zichzelf geprofileerd als *orthodoxe kerkelijke gemeenschap.* Daardoor zal ‘*het beleven van geestelijke eenheid over de ‘kerkmuren’ heen*’ met andere orthodoxe kerkelijke gemeenschappen mogelijk zijn, maar dat is dan niet de geestelijke eenheid van de ware kerk.[10]

8. Door middel van het gespreksdocument is er een brug geslagen tussen DGK en de GKN, die zich al een heel eind verder in ‘interkerkelijke’ richting bevinden. In het gespreksdocument staat: ‘*Pluriformiteit is geen synoniem voor katholiciteit.*’ Dit wordt vervolgens niet verder uitgewerkt, maar de visie op de katholiciteit die in het document wordt verwoord, biedt wel ruimte voor de pluriforme kerkvisie die door de Generale Synode van Groningen 2014 werd waargenomen binnen de GKN. Het gespreksdocument vormt voor de GKN ten opzichte van DGK de verbinding met hoe men al opereerde. Zonder dit document is eenheid tussen DGK en de GKN dan ook ondenkbaar.[11][12]

8. Ezechiël 13:10-12 (HSV):

Daarom, ja, omdat zij Mijn volk misleid hebben door te zeggen: Vrede, hoewel er geen vrede is, bouwt de een een wankele muur, en zie, dan bepleisteren anderen die met kalk. Zeg tegen hen die met kalk bepleisteren, dat hij omvallen zal. Er komt een alles wegspoelende regen en u, hagelstenen, u zult neervallen en er zal een stormwind losbarsten. Zie, als de muur omvalt, zal dan tegen u niet gezegd

worden: Waar is de pleisterlaag die u aangebracht hebt?

9. Het afwijken van de belijdenis was, al voordat het werd vastgelegd via het gespreksdocument, beslissend voor het verloop van de gesprekken met de GKN en het resultaat ervan. Wat sinds de synode van Groningen is gebeurd met betrekking tot de toenadering tussen DGK en de GKN, kan in feite niet anders dan tegen deze achtergrond worden verstaan. In wezen is ook alle kritiek (lees: symptoombestrijding) die we in onze tot dusver verschenen artikelen hebben gegeven op ontwikkelingen binnen DGK, daarop gericht.

10. De DGK-gemeenten konden al niet meer met recht ware kerken worden genoemd, vanwege hun instemming met de besluiten van de GS van Lansingerland waarmee DGK Mariënberg (De Ark) onrecht is aangedaan. Dat was de grond waarop wij ons hebben vrijgemaakt.

Nu zouden wij best bereid zijn om de 'zaak-Mariënberg' als incident 'op zich' te beschouwen. Het laat zich immers denken (moeilijk, maar toch) dat het onrecht op de een of andere manier ongedaan zou kunnen worden gemaakt. Maar dan zou nog de leer van DGK over de kerk en de koers die op basis daarvan wordt gevolgd, een verhindering zijn om terug te gaan. Want wij mogen ons niet laten meeslepen op een vals-oecumenisch dwaalspoor.

[1] https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-3/
[2] https://semper-reformanda.nl/groeiende-verandering-6-slot/
[3] https://gereformeerde-kerken-hersteld.nl/files/2018_09_11_Pro_Acta_en_Acta_GS_Lansingerland.pdf
[4] https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-1/
[5] I. de Wolff, De Kerk buiten welke geen zaligheid is, Art. 27-29 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis met kanttekeningen; Enschede, Uitgeverij J. Boersma; vierde ongewijzigde druk, 1970 (eerste druk 1951)
[6] https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-2
[7] https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-4/
[8] https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-5/
[9] https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-6/
[10] https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-7/

[11] https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-9/
[12] Overigens beperkt de reikwijdte ervan zich niet tot het beleid t.a.v. het binnenland. Als effectuering kan worden genoemd de besluitvorming m.b.t. de LRC te Abbotsford, waarmee de 'katholieke afslag' voor het eerst werd geconcretiseerd (7 april 2018: instemming met de inhoud van het gespreksdocument, 21 april 2018: besluit '*om met de zusterkerk te Abbotsford het gesprek aan te gaan over de katholiciteit van de kerk met betrekking tot de rechtmatigheid van haar afscheiding en haar kerkelijke positie van nu.*')